

Posudek oponenta na bakalářskou práci Adama Nováka „Ruské reakce na barevné revoluce: mládežnické hnutí Naši jako případ řízené občanské společnosti“

Práce Adama Nováka si klade za cíl analyzovat ruské taktiky boje proti vlivu tzv. barevných revolucí na příkladu státem podporované organizace Naši. Práci bych celkově označila za zdařilou. Autor v teoretické části předvedl dobrou orientaci jak v tématu, tak literatuře, avšak v částech pojednávajících o empirických skutečnostech práce poněkud „ztrácí dech“. V důsledku autorova záměru pojmut zkoumané téma komplexně, práce svým rozsahem o hodně převyšuje minimální povinný rozsah bakalářských prací. Některé pasáže (viz kapitola 3. Co je to občanská společnost a jaké může mít podoby) jsou příkladem pěkně zpracovaného vymezení pole pro analýzu, jinde se však autor až zbytečně pouští do podrobného popisu, které s hlavním tématem souvisí spíše okrajově. V kapitolách pojednávajících o ruských realitách autor sklouzává k některým povšechným a zjednodušujícím sdělení, která však než o věcných chybách svědčí o tom, že autor je v tématu nováček.

Největší slabinu práce vidím v literatuře a práci se zdroji v částech, které pojednávají o Rusku. Ačkoli má v názvu „ruské reakce na barevné revoluce“ tak se neopírá se ani o jeden ruský psaný zdroj. Téma je relativně nedávné (vznik hnutí Naši, doba prezidentství Vladimira Putina, tedy od roku 2000) avšak práce nevychází z žádných novinových článků. Místo toho autor poněkud nešťastně zvolil způsob dlouhých citací a parafrází sekundární literatury psané v angličtině, které mnohde sklouzávají k stylu „výpiskům“ z knih.

Pro představení debaty o konkrétním tématu práce cituje autory ne z jejich vlastních prací, ale z prací jiných autorů, např. na str. 55 („*Stejná dynamika, tentokrát již v kontextu demokratizace se pak odehrávala během revolucí z roku 1989, kterou Huntington označoval jako za třetí vlnu demokratizace, Whitehead za demokratickou nákazu, Starr a Lindborg za dominový efekt a Brinks s Coppedgem za napodobování sousedů.*“) jsou Huntington, Whitehead a další citováni z knihy Thomase Ambrosia aniž by tento citát měl zásadní vliv na předmět autorova výzkumu, či obsahoval nějakou novou Ambrosiovu myšlenku. Takovýchto pasáží je v práci mnoho a než aby samotný výzkum podpořily, tak mu spíše ubírají, jelikož působí dojmem, že se autorovi nechtělo příliš číst (a přitom závěrečný seznam práce svědčí o opaku).

Ač formální nároky explicitně nehovoří o tom, že práce o realitách musí čerpat ze zdrojů, které jsou psané v jazyce dané země, ráda bych upozornila, že ne vše se dá obsáhnout z anglické produkce a práce s absencí takových zdrojů vždy zachycuje problematiku zploštěle. Ukazuje se to především na tématu, jaké zvolil kolega Novák. Poměrně významná část jeho práce se zaměřuje na ideje Gleba Pavlovského a Vladislava Surkova, avšak práce ani jednou necituje zmíněné autory přímo nebo jejich vlastní práce, ale vždy je cituje zprostředkovaně. Přitom zrovna u těchto dvou autorů není problém s jazykem: s názory Gleba Pavlovského je možné se v angličtině seznámit např. v ruském online médiu The Moscow Times,¹ které je psané v angličtině, či Pavlovského známém interview s názvem Putin's World Outlooks. Názory V. Surkova jsou snadno zjistitelné např. na jeho Twitteru, který si vede v angličtině, či z jeho článků, které jsou volně dostupné na internetu či databázích v angličtině.² Pasáže věnované těmto dvěma ideologům jsou tak spíše než analýzou opět parafrází cizích textů.

Stejně tak při práci s jazykem nepsaným v latině je potřeba si uvědomit zásady transliterace ruských jmen v angličtině a v češtině, a držet se jednotné verze: např. na str. 89 autor cituje Romana Verbitského, což by v české transliteraci byl Verbickij, zvláště když hned vedle se píše o Alekseji Mitrjušinovi, a ne Mitrjushinovi a oba jsou citováni z téhož anglického zdroje. Na str. 98 se potom vyskytuje jméno Alekseje Navalného v počeštělé podobě Alexej Navalný.

¹ <https://www.themoscowtimes.com/author/gleb-pavlovsky>

² Např. v časopise Russian Studies in Philosophy, Vol. 47 (2009), issue 4.

Za zdařilou pak považuji kapitolu o hnutí Naši. Autorovi se podařilo představit jeho roli v ruské společnosti a jak jej využívaly ruské vládní špičky či jak moc jednalo autonomně. Autor tak dobře zachytil nejednoznačnost hnutí Naši v ruských podmínkách a dobře odlišil fungování občanské společnosti v postsovětské/postkomunistické společnosti. Zajímavé je rovněž propojení s konceptem neobčanské společnosti a analýza v čem hnutí můžeme zařadit do občanské a v čem do neobčanské společnosti. Stejně tak pasáž, která přibližuje problematiku neziskových organizací, GONGO atd. a jejich roli ve společnosti, je výborným příkladem autorovy snahy o komplexní přístup. Navíc oceňuji, že autor zaujímá kritický přístup k činnosti neziskových organizací, jejich zahraničnímu financování a obecně problematice „vývozu demokracie“ do „nezápadních“ zemích, aniž by se jeho analýza uchýlila k černobílému vidění.

Celkově práce naplňuje nároky kladené na tento typ prací a místy je přesahuje v zvláště skvěle zpracovaných oddílech (koncept neobčanské společnosti, pojetí občanské společnosti, zařazení hnutí Naši do těchto konceptů). Stejně tak výzkumné otázky, které si autor položil v úvodu práce, dokázal přesvědčivě zpracovat.

Výtky k práci se zdroji by měly sloužit jako doporučení pro další práce autora, než že bych je považovala za zásadní chybu, a proto práci doporučuji k obhajobě s hodnocením 1-2. Autor by si měl do budoucna rozmyslet své zaměření, a v případě, že by se tomuto regionu chtěl v reáliích věnovat i dále, začít se studiem jazyka, či volit taková témata, kde se mu lze obratně vyhnout.

V Praze dne 9.6. 2019

Mgr. Tereza Soušková